

1. april 2009

Asasara Anthon Frederiksen

Aluminiu pillugu pilersaarut pillugu 20. marts 2009 apeqquteqarnikkut Naalackersuisuni – nunarsuaq tamakkerlugu aningaasarsiornikkut ajornartorsiuteqarneq eqqarsaatigalugu – eqqarsartigineqartut ingerlaqqinnissamullu pilersaarutit pillugit nassuiaateqarnissannut periarfissikkamma qujanaq.

Postboks 1601
3900 Nuuk
Oq/tel +299 34 50 00
Fax +299 32 56 00
ip@gh.gl
www.nanoq.gl

Ad 1. Naalackersuisut qanoq Alcoa pillugu pilersaaruteqarpat, ataani eqqaanneqartut ilanngullugit? Ukiut tulliuttuni qanoq ittumik piffissalersukkamik pilersaaruteqarpa?

Maniitsumi aluminiumik aatsiterivimmik sanaartorsinnaanermut periarfissat Alcoa suleqatigalugu Naalackersuisunit ingerlanneqarneqartuarsinnarput. 2009-mi januar-ip qaammataani Alcoa-p uannut allakkatigut nalunaarutigivaat nunarsuaq tamakkerlugu aningaasarsiornikkut ajornartorsiortoqaraluartoq, sulisoqarnikkut naleqqussaasariaqaraluartutik il.il. nunani allani Alcoa-p suliffeqarfiini iliuseqartariaqarsimagaluartutik Namminersornerullutik Oqartussat peqatigalugit misissueqaarnerit ingerlateqqikkusullugit.

Inatsisartuni aluminiumik pilersaarut pillugu ataatsimiititaliaagallartut naapeqatigeqqinnissat Alcoa-mit kissatigineqarpoq. Maannakkorpiaq taamatut ataatsimeeqatigiinnissaq april-ip qaammataata naalernerani pisussatut piareersarneqarpoq. Tamatumani nunarsuaq tamakkerlugu aningaasarsiornikkut ajornartorsiortoqarnerani nunatsinni pilersaarut qanoq pingaaruteqartigisumik inissisimanersoq Alcoa-p tungaaniit itisilernerqarsinnaassaaq.

2009-mut Aningaasanut Inatsisip akuerineqarnerani 2009-mi Namminersornerullutik Oqartussat pilersaarutaasup nangittumik ineriartortinneqarnissaanut aningaasartuutissanut akiligassai malunnaatilimmik ikilineqarput. MoU-p immikkoortuata aappaa naapertorlugu tamakkiisumik

misissuisitsinissaq kr. 180 mio.-inik akeqartussaagaluarpoq. Aningaasartuutissat affaannangortinneqarput kr. 90 mio.-inngortillugit.

Taamatut aningaasanik annikillisaanerup soorunami kingunerivaa 2009-p aallaqqaataaniit pilersaarutaasut naapertorlugit nunami pineqartumi misissuinissat taama annertutigisut ingerlanneqarsinnaanngimmata, tassungalu atatillugu sanaartornissamut aningaasartuutissat il.il. missingersuusiorsinnaanissaat ajornakusoornerulissalluni. Piginnittuunermut aalajangiinissamut tunngavigisassap Naalackersuisut qanittuklut Inatsisartunut saqqummiussassani immikkoortiterinermut sunniuteqartussaassaaq.

Ingerlaqqinnissami piffissamik pilersaarusiorneq imaappoq:

Naalackersuisut 2009-mi Inatsisartut upernaakkut ataatsimiineranni erngup nukingata nukissiornermut atorneqartarnera pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut saqqummiutilersaarpaat.

Inatsisartut akuersissuteqarnermut periaasissaq akuerisappassuk inatsit aallaavigalugu akuersissuteqarnermut piumasaqaatit pillugit Alcoa isumaqatiginiarneqarsinnaalissaaq. Ataani takuneqarsinnaasut piginnittuunermut atatillugu aalajangiiffigisassanut ilanngunneqarluni isumaqatigiinniarnert inernerat Inatsisartunut saqqummiunneqassaaq.

Tamassuma kingorna piginnituunissamut aalajangigassat siusinnerpaamik 2009-mi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinnissaanni Naalackersuisunit Inatsisartunut saqqummiunneqarsinnaanissai naatsorsuutigineqarpoq.

Oqaatigineqa

reertutut 2009-mi Aningaasanut Inatsimmi ikilisaaneq aalajangiinissamut toqqammavissat sukumiisut annikillinerinik kinguneqartussaavoq, tamatumani ilaatigut sanaartornermi aningaasartuutissat imminullu akilersinnaassuseqarnera eqqarsaatigineqarput.

Tamanna piginnittuunissamut periarfissat assigiinngitsut nallersuunnerini pingaruteqartussaassaaq.

Ad 2: Sulisussaqaarnikkut ilinniartitaanikkullu malinnaatitsiniarneq

Ingerlatsilernerme suliassat assigiinngitsut eqqarsaatigalugit sulisussanik atorfissaqartitsinissap missingersorneqarnera maannakkut ingerlanneqarpoq. Tamatumani imermik nukiliorfinni atorfiit 50-iussangatinneqartut, aatsitsivimmi atorfiit 475-iussangatinneqartut, avataaniit pilersuisussat sulisorisassaat, suliffeqarfinnilu assigiinngitsuni, peqqinnissaqarfimmi sulisussat il.il. eqqarsaatigineqarput.

(Taamatutaaq sanaartornerup nalaani sulisussanik pisariaqartitsinissaq missingersorneqarpoq. Sanaartorneqartillugu sulisussanik annertuumik pisariaqartitsinissaq allatut ajornartumik avataaniit tikisitsinikkut ikiorserneqartariaqassaaq.)

Suliassat assigiinngitsut aallaavigalugit qanoq annertutigisumik sulisoqartariaqarnersup paasineratigut ilinniartitsinikkut pikkorissaanikkullu

neqeroorutigineqartussat pillugit aalajangiisoqartussanngussaaq. (Tamatumani Bjergværksskole-mi suliniutit assersuutigineqarsinnaapput). Suliassat pineqartut pilersaarusionsornerinut naammassiniarnerinullu Inuutissarsiornermut Ilinniarfiit, Piereersarfik, PUK, piginnaanngorsaqqiineq ilinniartitsinerit, inuit nuttarsinnaanissaannut tunngasut il.il. tamarmik ilanngunneqassapput.

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmi Greenland Development naalackersuisoqarfiillu assigiinngitsut suleqatigalugit Kalaallit Nunaanni inuit nuttarsinnaanissaannik periarfissat pillugit isumasiuinikkut misissuineq annertoq ingerlanneqarpoq. Inuit nuttarsinnaanissat pineqartillugu inuit ataasiakkaat ilaqutariillu sumiiffinnut allanik suliffissaqarnikkut periarfissiisunut nuunnissaminnik soqutiginnissinnaanerit periarfissaqarsinnaanerallu pineqarpoq.

Tamatumani aatsitassarsiorneq aluminiumillu suliffissuaqarneq eqqarsaatigineqarput. Nunatsinni sumi najugaqarneq suliassatigullu periarfissat eqqarsaatigalugit misissuineri nuussinnaanermut piereersimaneerit ujarorneqassapput. Suliassatigut periarfissat ima paasineqassaaq: suliffigisaq allamik taarserusunneqarnerisooq, tassungalu ilanngullugu nutaamik suliffeqalernissami immikkut ilinniartariaqarneq pikkorissartariaqarnerluunniit pisariaqarnerisooq.

Immersugassiat inunnut 1.800-nut nassiussorneqarsimapput, immersukkallu utertereernerisigut inuit 100-ut immikkut itisiliinertalimmik apersorneqartussaassapput.

Misissuinerup 2009-mi aasap ingerlanerani naammassineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Misissuinerup inernerit Inatsisartut aalajangiiffigisassaannut Naalackersuisut saqqummiussassaanni ilanngunneqassapput.

Ad 3: Nunatta aningaasatigut inissisimaneerit eqqarsaatigalugu

Pilersaarut sioqqullugu misissueqqaarnerit Landskarsimit aningaasalersornerisa ikilineqarnerisa ingerlanissap kinguartinneranut nunarput erngup nukinganeq atuinermi akileraarnikkut allatigulu iluanaaruteqarsinnaanissaata kinguartinneqarnissaanik kinguneqartussaassaaq. Taakkununga tunngasut aalajangiiffigisassap tunngavilersuutaanni ilanngunneqassapput. Kiisalu piginneqataanermut periarfissat eqqarsaatigalugit Landskarsip aningaasaneq atorniartariaqarsinnaaneranut tunngasut immikkut nassuiaatigineqassapput.

Ad 4: Tassunga atatillugu aalisarnermi inuussutissarsiuqartut qanoq ilillugit nuunniarneqarpat?

Maniitsumi sulisussaneq annertuumik pisariaqartitsisoqassaaq. Suliffiit ilaat aalisartuusimasunit piniartuusimasunillu inuttalerneqarnissaat qularnanngilaq. Assersuutigigaannili inuit arlaat aatsitsivimmi sulerusulluni Ilulissaninngaanniit Maniitsumut nuussappat, inuup allap taassuma Ilulissani suliffigisimasaa tiguseriaqassavaa. Taannalu atorfinittoq tassaasinnaavoq illoqarfimmit nunaqarfimmilluunniit allamit nuuttoq.

Allatut oqaatigalugu pisut tullerriaalersinnaapput. Inuit nuullutik suliffitaarusuttut kissaatigisaminnik periarfissaminnillu toqqaasinnaanerminnik periarfissaqalersinnaapput.

Soorunami kialuunniit nutaamik suliffitaarnissaanik allamulluunniit nuunnissaanik Naalakkersuisunit pinngitsaalineqarsinnaanngilaq. Naalakkersuisulli qularinngilaat inuppassuit aalajaatsumik aningaasarsiorfiulluartumillu periarfissaqarunik nuukkusussinnaassasut. Kalaallit tamatigut suliffissaqarfiusinnaasut ujartortuartarsimavaat.

Ad 5: Nunarsuatsinni aningaasarsiornerup ajutoornerata Alcoa-p ullumikkut inissisimanera Naalakkersuisut ernumanartoqartinngilaat (aktiaatai eqqarsaatigalugit)? Aamma maannamut Kalaallit nunatta aningaasartuutaasa Alcoa pillugu atulussinnarneqannginissaat qanoq ililluni qularnaarneqarpa?

Nunarsuarmi aningaasarsiornikkut ajornartorsiorneq Naalakkersuisunit alaatsinaanneqaqqissaarpoq. Naalakkersuisulli aamma nunani tamalaani immikkut ilisimasallit naliliinerat upperivaat. Tamakku akornanni oqartoqarpoq ajornartorsiorneq piffissami killilimmi atuuttoq, taamatullu nunarsuaq tamakkerlugu aningaasarsiornikkut qaffakkiartortoqalissasoq, kingunerisaanillu assersuutigalugu aluminiumik atuerusunneq annertusiartorsinnaalissasoq.

Pilersaarutit, soorlu nunatsinni aluminiumik pilersaarut annertoorujussuurtut taaneqarsinnaasooq, siunissaq ungasissooq eqqarsaatigalugu isigisariaqarpavut. Aatsaat ukiut marluk tikillugit qaangiuppata pilersaarut piviusunngortissanersoq aalajangiiffiqeqassaaq, aatsitsivillu ukiorparujussuarmi suliffittut ingerlanneqassalluni.

Nalilersuinerni tamakku ilaatigut tunngavigalugit Namminersornerullutik Oqartussat peqatigalugit nunatsinni pilersaaruteqarneq misissussallugu Alcoa-mi soqutiginnittoqarpoq.

Alcoa-p aktiaasa nalingi 2008-mi aasaanerata kingorna annertuumik nalikilleriarsimapput. Nalikillineq aktiaateqarfinni tamani malugineqarpoq. Aktiat nalingisigut annertunerpaamik eqqorneqartut tassaapput saffiugassiortut allallu sanaartornermut atortorissaasiornermut pilersuisut.

Suliffissuit aluminiumik pilersuisut assigiinngitsut aktiaataasa qanoq annertutigisumik appariarsimanerat assigiinngiaarsinnavoq. Alcoa-mut naleqqiullugu ilaasa aktiaasa nalingi allanut sanilliullugit apparnerusimapput. Tamatumani suliffissuit qanoq katitigaanerat (soorlu naalagaaffik piginneqataanersoq) apeqqutaalluinnarpoq, kiisalu suliffeqarfiit ataasiakkaat sunik tunisassiornerat apeqqutaalluni.

Nunatta Alcoa-mut maannamut aningaasartuutaasa atulussinnarneqannginissaat qanoq ililluni qularnaarneqarsimanersoq apeqqutiginerpoq.

Tassunga siullermik naqissuserusuppara Landskarsi Alcoa-mut aningaasalersuinn-gimmat, imaluunniit Alcoa-mut tapiissuteqarsimanngimmat. Naalakkersuisut tun-gaanniit aningaasartuutissat agguarneqartussat aningaasartuutissallu suleqatigiin-

nermi nammineq isumagisassagut qanoq agguataarneqarnissaat pillugit Alcoa isumaqatigiissusiorfigineqarsimavoq.

Taamatut Naalackersuisut Inatsisartullu aalajangiinissaannut misissuinerit immikkut pingaaruteqartut nunatta nammineq akilersorpai. Assersuutigalugit taneqarsinnaapput avatangiisinut sunniutigisinnaasaannik misissuinerit, inuiaqatigiinni aningaasarsiornikkut sunniutigisinnaasaannik misissuinerit, inuit nuttarnissaannut misissuinerit il. il.

Aningaasartuutit ataatsimoorluni akiligassat nunami pineqartumi misissuinerit, taakkunungalu atasumik naatsorsueqqissaarnernut atornerqarput. Tassaapput erngup nukinganik periarfissanik misissuinerit, nunap sananeqaatanik misissuinerit, sarfap ingerlaarfissaata inissiffissaannik misissuinerit kiisalu pilersaarutaasup tamakkiisumik aningaasatigut nalilersornissaannut. (Kingulleq pineqartoq eqqarsaatigalugu nalilersuinerit Naalackersuisut naammineerlutik aamma ingerlapaat).

Alcoa-p akiligallagaasa eqqortueneri sukumiisumik nakkutigineqarput, tamatumani Landskarsip taamaallaat affaannik akiliinissaa qulakkeerneqartarluni. Taamaaliornikkut maannamut aningaasartuutit Landskarsimit akilerneqarsimasut atulunerqarsimannginnerat Naalackersuisunit qularineqanngillunnarpoq.

Inatsisartut piffissanngorpat tamakkiisumik akuersissut toqqassappassuk isumaqatigiissut naapertorlugu Landskarsip aningaasartuutai Alcoa-mit utertinneqartussaapput. Tamatumani apeqqutaajumaarpoq Alcoa – immaqa allat peqatigalugit – Namminersornerullutik Oqartussat piumasaat malillugit pilersaarummik tamakkiisumik ingerlatserusussanersoq.

Inatsisartuni piginneqataanissaq orniginarneruneqassappat ataatsimoortumiik aningaasartuutini Landskarsip akilersimasaasa annersai suliffissuarmut, erngup nukinganik innaallagissiorfinnut aluminiumillu aatsitsivimmut aningaasaliinermut ilanngunneqartutut isigineqassapput.

Eqqaariikkamma saniatigut aalajangiinissami tunngavilersuutini sanaartornissami aningaasartuutissanut, inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut il.il. tunngasut tamamik missingersorneqareersimassapput.

Neriuppunga apeqqutigisatit naammaginartumik akissuteqarfigalugit.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Siverth K. Heilmann
Naalackersuisoq